

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

Рўйхатга олинди:

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги:

№ _____

201⁹ йил "12" 08

201⁹ йил "4" 10

ТАРБИЯВИЙ ИШЛАР МЕТОДИКАСИ

ФАН ДАСТУРИ

Билим соҳалари:	100000	– Гуманитар;
	200000	– Ижтимоий соҳа, иқтисод ва ҳуқуқ
Таълим соҳалари:	110000	– Педагогика;
	230000	– Иқтисод.
Таълим йўналишлари:	5111000	– Қасб таълими 5230600 – (Молия);
	5111000	– Қасб таълими 5230700 – (Банк иши);
	5111000	– Қасб таълими 5230900 – (Бухгалтерия ҳисоби ва аудит).

Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича Ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгашнинг 2019 йил "17" 08 даги 4 -сон баённомаси билан маъқулланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2019 йил "4" 10 даги 182 - сон буйруғи билан маъқулланган фан дастури таянч олий таълим муассасаси томонидан тасдиқлашга розилик берилган.

Фан дастури Тошкент молия институтида ишлаб чиқилган

Тузувчи:	Сарсенбаева Р.М.	-ТМИ, "Ижтимоий фанлар" кафедраси доценти, п.ф.н. (таянч ОТМдан)
Тақризчилар	Омонов Х.Т.	-ТМИ, "Ижтимоий фанлар" кафедраси профессори, п.ф.д. (таянч ОТМдан)
	Ашуров Н.Р.	-Камолитдин Бехзод номидаги МРДИ "Педагогика ва касбий таълим" кафедраси мудири, п.ф.н., доц. (турдош ОТМдан.)
	Махмудов А.	- Тошкент банк коллежи директори, и.ф.н., доцент (кадрлар буюртмачиси).

Фан дастури Тошкент молия институти Кенгашида кўриб чиқилган ва тавсия қилинган (2019 йил "05" 02 даги 17 - сонли баённома).

I. ЎҚУВ ФАНИНИНГ ДОЛЗАРБЛИГИ ВА ОЛИЙ КАСБИЙ ТАЪЛИМДАГИ ЎРНИ

Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришиши таълим тизимини янгилашни тақозо этмоқда. Бу тизим янгица фикрловчи ёш авлодни тарбиялашга қаратилган бўлиб, уни амалга ошириш жараёнида халқни маънавий уйғонишга ва мамлакатнинг ақлий салоҳиятини оширишга олиб келади. "Таълим тўғрисида"ги қонун ва "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури" мазмунида таълим тизими жумладан, олий таълим тизимининг бакалаврият таълим йўналиши талабаларини ҳар томонлама етук, баркамол инсонлар қилиб тарбиялаш масаласи қўйилган.

Маълумки, маънавийтсиз ҳеч қандай тараққиёт бўлмайди. Шундай экан, республикамиз мустақил ривожланиб, тараққий етиб маърифатли, маданиятли жамият томон боради. Бу эса, Мустақиллик талабларига жавоб бера оладиган етук мутахассисларнинг иқтидорини шакллантиришни ва уларни юксак инсоний фазилатларга эга бўлган шахслар қилиб тарбиялашни тақозо этади.

II. ЎҚУВ ФАНИНИНГ МАҚСАДИ ВА ВАЗИФАСИ

"Тарбиявий ишлар методикаси" фанини ўқитишдан мақсад талабаларни бўлажак иқтисодчи-педагогларни тарбиявий ишларнинг ташкил этилишини назарий ва амалий асослари билан таништириш, тарбиявий тадбирларни ташкил этиш йўлларини кўрсатиш, таълим мазмуни сифати ва самарадорлигини оширишда янгица ишлашнинг мазмуни, моҳияти, тамойили, методи, воситалари ва шакллари билан самарали фойдаланиш, соғлом авлодни тарбиялаш масалаларига оид билим, кўникма ва малакаларни шакллантиришдан иборат.

Ушбу мақсадга эришиш учун фан бўйича талабалар ўқув фанининг "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури" асосида ғоявий тарбиялашнинг мақсади, вазифалари ва усулларини ўрганиш; бўлажак иқтисодчи-педагогларда тарбиявий тадбирларни ташкил этишнинг шарт-шароитларини аниқлаш, педагогларнинг ўқувчилар билан ўзаро муомаласини ўрганиш, тарбиявий тадбирларни ташкил этиш, унинг сифати ва самарадорлигини оширишда янгица ишлашнинг методи, воситалари ва шакллари билан фойдаланиш йўлларини кўрсатиш, ўқувчиларни ўрганиш, қузатиш ва таъсир кўрсатиш йўлларини аниқлаш; гуруҳ жамоасини ташкил этиш ва уни тарбиялаш методикасини ёритиш, тарбиявий ишларни ташкил этишда ташкилотчи шахсга ва касбига қўйиладиган педагогик талабларни аниқлаш кабилар бўйича назарий ва амалий билимларни узвийлик ва узлуксизликда ўрганишлари учун уларнинг билим, кўникма ва малакаларига қўйидаги талаблар қўйилади:

Талаба:

- тарбиявий ишлар методикаси фанининг моҳияти, мақсади ва вазифалари;
- Шарқ мутафаккирлари ва И.А.Каримов асарларининг илмий-ижодий меросидан тарбиявий мақсадларда фойдаланиш;
- ўзини ўзи бошқариш, идора қилиш ва тарбиялаш;
- педагогик маҳорат ва педагогик техника;

- педагогларнинг ўқувчилар билан ўзаро муомаласи ҳақида тасаввурга эга бўлиши;
- ўқувчиларни ўрганиш, кузатиш ва таъсир кўрсатиш методикаси;
- гуруҳ жамоасини ташкил этиш ва уни тарбиялаш методикаси;
- шахсга жамоа орқали тарбиявий таъсир кўрсатишнинг шакл ва методлари;
- оила ва жамоатчилик билан олиб бориладиган тарбиявий ишлар методикаси;
- ўқувчиларни билимга бўлган қизиқишини ошириш орқали тарбиялашни билиши ва улардан фойдалана олиши;
- ўқувчиларда интизомлилиқни тарбиялашнинг шакл ва методлари;
- гуруҳ раҳбари ишини режалаштириш ва уни ҳисобга олиш;
- тарбиявий ишларни олиб боришда ташкилотчи шахси ва касбига қўйиладиган талабларни билиш;
- тарбиявий ишларни олиб боришда ташкилотчи ишини ташкил этиш методикаси;
- ташкилотчининг ўқувчилар жамоаси билан ҳамкорликда иш олиб бориш методикасини;
- тарбиявий ишларни ташкил этишда тарбия методларидан самарали фойдаланиш;
- тарбиявий ишларни олиб боришда халқ оғзаки ижоди намуналаридан фойдаланиш;
- тарбиявий тадбирларни режалаштириш, ташкил этиш ва ўтказиш методикаси кабилар ҳақидаги кўникмаларга эга бўлиши керак.

III. АСОСИЙ НАЗАРИЙ ҚИСМ (МАЪРУЗА МАШҒУЛОТЛАРИ)

1-МОДУЛ. ТАРБИЯВИЙ ИШЛАР МЕТОДИКАСИ ФАНИНИНГ НАЗАРИЯСИ ВА АМАЛИЁТИ

1-мавзу. “Тарбиявий ишлар методикаси” фанининг мақсади ва вазифалари

Тарбиянинг умумий таърифи. Тарбия жараёни ва унинг моҳияти. “Таълим тўғрисида”ги қонун ва “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури” асосида ўқувчиларни ғоявий тарбиялаш мақсади, вазифалари, усуллари ва педагогик таҳлили. Шарқ мутафаккирларининг шарқона тарбия ҳақидаги билдирган фикрлари. Ғарб олимларининг тарбия усуллари ҳақидаги фикрлари. Тарбиянинг миллий ва умуминсоний қадриятлар қамровида бўлиши. Тарбияда миллий урф-одатлар ва анъаналар. Замонавий ўқитувчи қиёфаси. Тарбиявий ишларнинг изчиллиги ва тизимлилиги.

2-мавзу. Шарқ мутафаккирлари ва И.А.Каримов асарларининг илмий-ижодий меросидан тарбиявий мақсадларда фойдаланиш

Фаробийнинг қомил инсон ҳақидаги фикрлари. Абу Райҳон Берунийнинг моддий ва маънавий олам яхлитлиги тўғрисидаги қарашлари. Алишер

Навоийнинг ўзликни англаш ҳақидаги ғоялари илмий-маърифий мероси ва унинг тарбиявий аҳамияти. Абу Али ибн Сино асарларида ахлоқий фазилатларнинг ифодаланиши ва педагогик қарашлари. Амир Темур одоб-ахлоқ, иймон, эътиқод, таълим-тарбия ҳақида. Мутафаккирларнинг таълим ва тарбияга оид педагогик қарашлари.

Жадидчилик ҳаракати намояндалари тарбия ҳақидаги анъанавий ва ноанъанавий фикр ва қарашлари. Педагог олим Сухомленскийнинг муомала маҳорати ва унинг яширин сири ҳақидаги фикр-мулоҳазалари.

И.А.Каримов асарлари мазмунида таълимий ва тарбиявий масалалар. “Юксак маънавият – энгилмас куч” асарининг педагогик аҳамияти. Маънавият – инсоннинг улғайиш ва куч-қудрат манбаидир. Маънавиятни англаш. Маънавиятни шакллантирадиган асосий мезонлар. Энг буюк жасорат

3-мавзу. Ўзини ўзи бошқариш, идора қилиш ва тарбиялаш

Ўзини ўзи бошқаришнинг назарий асослари. Ижтимоий жараёнлар бошқарув назариясининг объектив асослари. Ҳар қандай жамият уч ижтимоий жабҳадан ташкил топади, улар ўзаро узвий боғлиқ бўлиб, биргаликда «жамият ҳаёти» деган комплексни ташкил қилади: сиёсий ҳаёт, иқтисодий ҳаёт, ижтимоий ҳаёт. Бошқарув усуллари: илмий бошқарув, иқтисодий бошқарув, маъмурий бошқарув.

Ўзини ўзи идора қилиш методлари. Ўзини ўзи назорат қилиш ва ҳисоб бериш. Ўзини ўзи тарбиялаш методлари ва шакллари. Ўзини ўзи тарбиялаш шахсий мажбурияти, ўз иши ҳақида ҳисоботларни таҳлил қилиш, хатти-ҳаракатларида ўзини ўзи назорат қилиш ва ўзига-ўзи баҳо бериш методлари. Ўзини ўзи ишонтириш, ўзига-ўзи буйруқ бериш, қоралаш, ўзини ўзи руҳлантириш методлари.

4-мавзу. Педагогик маҳорат ва педагогик техника

Педагогик маҳорат фанининг предмети, мақсади ва вазифалари. Педагогик маҳорат тушунчаси ва унинг тузилиши. Педагогик фаолият ва маҳорат. Педагогик таъсир кўрсатиш. Педагогик таъсир кўрсатишнинг асосий усуллари. Педагогик талаб. Рағбатлантириш ва жазолаш усуллари.

Педагогик таъсирнинг таълим-тарбиядаги ўрни. Ишонч ўзаро ҳамкорликдаги таъсир этишнинг натижаси эканлиги. Таъсир этиш натижасига ва мазмунига қараб фарқланиши. Бевосита ва билвосита таъсир кўрсатиш.

Педагогик техника ва унинг тузилиши. Педагогик техника ҳақида тушунча. Таъсир кўрсатишнинг педагогик таъсир техникаси. Педагогик таъсир усуллари. Педагогик техниканинг таркибий элементлари ва хусусиятлари. Эмоционал ҳолатни бошқариш.

5-мавзу. Педагогларнинг ўқувчилар билан ўзаро муомаласи

Мулоқот ҳақида тушунча. Педагогнинг ўқувчилар билан муомала олиб боришнинг моҳияти. Муошарат одоби. Ёш авлодда муошарат одобини шакллантириш. Муомала – ахборот жараёни. Ўқитувчи муомала субъекти сифатида. Педагогнинг ўқувчилар билан ўзаро муомалада тутган йўлли.

Мулоқот ва фаолият тушунчаси. Шахслараро мулоқот. Инсонпарварлик. Инсонпарварлик асосидаги мулоқот. Шахслараро мулоқотни инсонпарварлаштириш. Педагогик муомала маданияти. Муомала билиш жараёни сифатида.

Тарбия педагогик категория сифатида. Тарбия тушунчаси ва назарияси. Тарбия жараёни. Мулоқот тарбия воситаси сифатида. Мулоқотнинг ижтимоий асослари. Педагогик мулоқот вазифаларини амалга ошириш воситалари

6-мавзу. Ўқувчиларни ўрганиш, кузатиш ва таъсир кўрсатиш методикаси

Ўқувчиларни турли методлар ёрдамида ўрганиш. Гуруҳ раҳбарининг фаолияти кўп қиррали ва сермазмун эканлиги. Тарбиявий ишлар жараёнида гуруҳ раҳбари бутун гуруҳ жамоасини пухта ўрганиши ва улар ҳақидаги маълумотларни аниқлаши.

Ўқувчиларни педагогик кузатиш улар ҳаёти ва фаолиятини ўрганишнинг энг ишончли усулларидан. Ўқувчиларни ўрганиш. Ўқувчиларни кузатиш ва ундан тўпланган маълумотлар умумийлик ва нисбийлик касб этиши.

Педагогик таъсир кўрсатишнинг шакл ва методлари. Ўқувчиларнинг индивидуал хусусиятларини ҳисобга олиш. Ўқувчиларни ўрганиш, уларга тарбиявий таъсир кўрсатиш. Педагогик таъсир кўрсатиш методикаси. Педагогик таъсир кўрсатишнинг асосий усуллари. Педагогик таъсирнинг таълим-тарбиядаги ўрни. Педагогик таъсир кўрсатиш турлари.

7-мавзу. Гуруҳ жамоасини ташкил этиш ва уни тарбиялаш методикаси

Жамоа ҳақида тушунча. Жамоада шахснинг қарор топиши. Гуруҳ раҳбари ишида ўқувчилар жамоасини ташкил этиш, шакллантириш ва жамоада шахсни тарбиялаш – тарбиянинг етакчи қондаси. Ўқувчиларнинг жамоа турмуш тарзи, меъёрлари ва қондалари. Гуруҳ раҳбари ишининг ўзига хос хусусияти. Жамоада шахсни тарбиялашда яқка тартибдаги ёндашувнинг аҳамияти.

Гуруҳ раҳбари ўқувчиларни яқка тартибда ва уларни жамоа билан тарбиялашда ота-оналар билан ўзаро ҳамкорлик. Ота-оналар билан иш олиб боришнинг анъанавий таркиб топган шакли, бу ота-оналар йиғилишлари.

8-мавзу. Шахсга жамоа орқали тарбиявий таъсир кўрсатишнинг шакл ва методлари

Мустақил фикрловчи эркин шахсни шакллантириш – таълим ва кадрлар тайёрлаш миллий моделининг асосий мақсади. Шарқ мутафаккирлари асарларида қомил инсонни тарбиялаш масаласи. Ўқувчилар жамоасининг шаклланиш босқичлари. Жамоада ўқувчиларнинг ўзини ўзи бошқариши. Жамоа анъаналари. Шахс ва жамоа. Ўқувчилар жамоаси.

Жамоанинг ривожланиш даражасини белгилаш методикаси. Жамоа ривожланишининг дастлабки босқичи. Қомил инсон шахсини тарбиялашда жамоанинг ўрни ва аҳамияти. Ўқувчининг ривожланиши муҳим жараён. Ўқувчининг қамолотида, руҳиятида, феъл-атвори шаклланишига таъсир этувчи омиллар.

9-мавзу. Оила ва жамоатчилик билан олиб бориладиган тарбиявий ишлар методикаси

Оила ҳақида тушунча ва унинг моҳияти. Оилавий муносабатлар. Оиланинг мақсади ва вазифалари. Ота-онанинг фарзанд олдидаги бурчлари. Фарзанднинг ота-она олдидаги бурчлари. Оила ва ислом. Донишмандлар оила ҳақида.

Оила тарбиясининг моҳияти. Оила тарбиясининг объектив ва субъектив омиллари. Оила тарбиясида болаларни айлий жиҳатдан тарбиялаш муҳимдир. Ақлий тарбия. Оилада тарбиявий ишлар. Меҳнат тарбияси. Оила тарбиясини ташкил этиш шакл, метод ва воситалари. Ота-оналар билан олиб бориладиган ишлар. Оила, таълим муассасаси, маҳалла ва жамоатчилик ҳамкорлиги.

Оила муаммолари. Ташкилотчининг оила ва жамоатчилик билан олиб борадиган тарбиявий ишлари. Дардан ташқари ўтказиладиган тўғарақлар. Оила – тарбия ўчоғи. Оила – жамият негизи. Оила ва жамият – моҳиятан бири бири билан ҳамбарчас боғлиқ. Оила тарбияси.

Гуруҳ раҳбари ва ташкилотчининг оила ва жамоатчилик билан олиб борадиган ишлари. Ўқитувчи-гуруҳ раҳбари сифатида. Ота-оналар гуруҳи мажлисини мунтазам ташкил этиш. Ота-оналарга педагогик билим бериш. Ота-оналар учун маъруза. Биринчи ота-оналар гуруҳ мажлисини ташкил қилиш методикаси.

2-МОДУЛ. ТАРБИЯВИЙ ИШЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ МЕТОДИК ЖИҲАТЛАРИ

10-мавзу. Ўқувчиларни билимга бўлган қизиқишини ошириш орқали тарбиялаш

Илмий дунёқараш ва тафаккурни шакллантириш. Ақлий тарбия. Ақлий таълим ва тарбия асосида шахс тафаккурининг ривожланиши. Ўқувчилар билиш фаоллигини тараққий эттиришда гуруҳ раҳбарининг вазифалари.

Шарқ мутафаккирлари асарларида билиш ҳамда инсон ақлий тафаккури ҳақида: Абу Наср Форобий инсон томонидан борлиқни англаши; Абу Райҳон Берунийнинг инсон ўз тафаккури, ақли туфайли нарса ва ҳодисаларни таққослаши; Ибн Сино асарларида билимнинг чуқур ўзлаштирилиши донишмандлик эканлиги қабилар.

Иқтисодий тарбия тушунчаси. Иқтисодий тарбия – ўқувчиларда илмий дунёқарашни шакллантиришдаги ўрни. Иқтисодий тарбиянинг мақсади, вазифалари ва мазмуни. Экологик тарбия – ўқувчилар дунёқарашини шакллантиришнинг таркибий қисми. Ахлоқий тарбия. Ахлоқий тарбия орқали ўқувчиларнинг онги, ҳис-туйғулари ва иродасига таъсир этиш. Ўқув маданиятини ошириш ва ўқишга ўртоқларча ўзаро ёрдам уюштириш.

Ўқув ишлари ва меҳнатига онгли муносабатда бўлиш. Ўқувчиларни билиш фаоллигини такомиллаштириш ва уларда интизомлиликни тарбиялаш.

11-мавзу. Ўқувчиларда интизомлиликни тарбиялашнинг усул ва методлари

Тарбия методлари ҳақида тушунча. Халқ педагогикасида тарбия методлари: тушунтириш, суҳбат, ҳикоя, намуна кўрсатиш, насихат қилиш кабилар. Абу али ибн Сино таълимга бўлган қарашларининг фалсафий пойдевори: инсон ва руҳий билимлар; инсон қалби; инсон табиати (яхши ёки ёмон); жамиятнинг ўрни; қалб ва билимга йўл; этика, сабаб ва ақлий ҳулқ.

Ўзини ўзи тарбиялаш методлари: шахсий мажбурият; ўзини ўзи назорат; ўзини ўзи таҳлил; ўзини ўзи баҳолаш ва изоҳлаш; ишига қараб ўзини ўзи рағбатлантириш ва жазолаш; кейинги кун учун режа тузиш.

Ўқувчиларда интизомлиликни тарбиялашда гуруҳ раҳбари ишининг мақсади ва вазифалари. Педагогик технологияларни қўллашда ўқитувчи амал қилиши зарур бўлган қондалар. Ўқувчиларда интизомлиликни тарбиялашда дарсларнинг ижодий, ноанъанавий, интерфаол ўқитиш методларидан фойдаланиш зарурияти.

12-мавзу. Гуруҳ раҳбари ишини режалаштириш ва ҳисобга олиш

Режалаштириш ҳақида тушунча. Гуруҳ раҳбари ишини режалаштириш ва ҳисобга олишнинг ўзига хос хусусияти. Режа – ўқувчиларга тарбия бериш жараёнини муваффақиятли ташкил этишнинг зарурий шарти. Режага қўйиладиган бир қатор талаблар. Режа гуруҳ раҳбарининг тарбия бериш фаолияти. Режанинг шакл ва йўналишлари ранг-баранг ва истиқболли бўлиши.

Гуруҳ раҳбарининг тарбиявий ишлар режаси – бу мажбурий педагогик ҳужжат эканлиги: ўқувчилар жамоаси билан ишлаш; ўқувчилар ва ўсмирлар уюшмаси билан биргаликда олиб бориладиган ишлар; гуруҳ ўқувчилари билан ҳамкорликда ишлаш. Гуруҳдан ташқари тарбиявий ишларни ташкил этиш. Ота-оналар билан ишлаш.

13-мавзу. Тарбиявий ишларни ташкил этишда ташкилотчига қўйиладиган талаблар

Ташкилотчи (директорнинг маънавий-маърифий ва тарбиявий ишлари бўйича ўринбосари)нинг ўқувчиларга нисбатан меҳр ва муҳаббати, педагогик жамоага ва ота-оналарга нисбатан талабчан бўлиши. Ташкилотчининг мунтазам ўз устида ишлаб, сабр-бардошли, ўз фикрларини пухта баён қилиб, жамоани ўзига жалб қила оладиган хислатлари. Тарбиявий ишларни ташкил этишда ташкилотчи шахсига ва касбига қўйиладиган талаблар

Ўқувчиларнинг дарс ва дарсдан ташқари тарбиявий фаолиятини режалаштиришнинг ўзига хос қондалари. Тарбиявий ишлар ташкилотчисининг мақсади ва вазифалари. Ташкилотчининг ҳуқуқлари ва бурчлари.

Ўқитувчилик касби ва унинг жамиятда тутган ўрни. Замонавий ўқитувчи шахсидаги фазилатлар. Ўқитувчи шахсининг хусусиятлари. Қўниқма ва малакалар ҳосил қилиши. Ўқитувчининг педагогик-психологик тайёргарлиги. Педагогик жараёни тўғри уюштириши. Махсус тайёргарликнинг ҳажми ва мазмуни. Ихтисосга оид методик тайёргарлик мазмуни.

14-мавзу. Тарбиявий ишларни ташкил этишда ташкилотчининг ишлаш методикаси

Тарбиявий ишларга раҳбарлик қилувчи ташкилотчи фаолиятининг мақсади ва вазифалари. Тарбиявий ишларни давр талабига жавоб берадиган ҳолга келтириш. Тарбиявий ишларни ташкил этишда тўғарақларнинг ўрни: фан тўғарақлари, хунармандчилик тўғарақлари, спорт мусобақалари, бадий хаваскорлик тўғарақлари ва бошқ. Таълим муассасасида маънавий-маърифий ва тарбиявий ишларни мунтазам, кетма-кетликда режа, дастур асосида олиб борилиши ҳамда назорати.

Тарбиявий ишлар ўқувчилар ҳаётидаги тарбиявий фаолиятни тўлдиради. Ўқитувчи талаблари. Тарбиявий ишларни ташкил этишда ўқитувчининг йўлналтирувчи таъсири остидаги ўқувчиларнинг ўзини ўзи назорат қилиши асосига қурилган кутубхонада ва уйда яқка тартибдаги режа асосида ўтказиладиган мустақил машғулотлар. Талаба билан шуғулланишнинг турли усул ва даражалари.

15-мавзу. Ўқувчилар жамоаси билан ҳамкорликда иш олиб бориш методикаси

Ўқувчилар жамоаси ривожланиши жараёнининг мақсади, вазифалари ва босқиялари. Жамоа ўзини ўзи бошқариш қўмитаси сифатида. Жамоа назарияси қондалари. Тарбия жараёнининг қонун-қондалари. Ўқувчиларнинг асосий вазифаси ўқишдан иборат эканлиги. Жамоа ривожланганлигининг аниқланганлик даражаси. Ўқувчилар жамоасини шакллантириш ва ҳамкорликда иш олиб бориш йўллари.

Жамоани шакллантиришда жамоа аъзолари ва уларнинг фаолиятларига қўйиладиган ягона талаблар. Инсон камолотига таъсир этадиган омиллардан яна бири, бу муҳитдир. Дўстлик – инсон ахлоқининг бебаҳо гўзаллиги ҳақида. Ривоят ва ҳикоятлар. Шарқ мутафаккирлари асарларида ҳикматли сўзлар, ривоят ва ҳикоятлардан намуналар.

16-мавзу. Тарбиявий ишларни ташкил этишда тарбия методларидан фойдаланиш

Тарбия методларининг мақсади ва вазифалари. Тарбия методлари турли элат, миллат ва давлатларда турли-туманлиги билан фарқ қилиши. Тарбия методларининг тавсифланиши, турлари, мазмуни ва фойдаланиш йўллари.

Тарбияда ижобий намуна ва ибрат кўрсатиш методларидан фойдаланиш. Ўқувчи-талабаларнинг ривожланишида турли таъсирлар ва ҳурматида сазовор бўлган кишиларнинг шахсий ибрат-намунаси.

Тарбияда рағбатлантириш ва жазолаш методлари. Тарбияда маъқуллаш, ишонч билдириш, ишониш, қайд этиш, мақтов ва танбех таъсири, жазо, пўписа, койиш қабилардан фойдаланиш йўллари.

Тарбияси қийин бўлган ёшлар билан ишлаш. Тарбияси қийин бўлган ёшларга тарбиявий таъсир ўтказишда қайта ишонтириш методидан фойдаланиш.

17-мавзу. Тарбиявий ишларни олиб боришда халқ оғзаки ижоди намуналаридан фойдаланиш

Миллий кадрятларнинг баркамол инсонни тарбиялашдаги ўрни. Халқ оғзаки ижоди жанрлари: эпик ижод намунаси; кўшиқлар, алла ва лапарлар; мақоллар, маталлар, ҳикматлар, қайроқи сўзлар, афористик иборалар; асотирлар, афсона ва ривоятлар; эртақлар, дostonлар, топишмоқ кабилар ёшларни тарбиялашдаги ўрни ва аҳамияти.

Ўзбек халқ оғзаки намуналари: фолклор – халқ оғзаки ижоди намунаси сифатида; тез айтиш ва ўйинларнинг тарбияда тутган ўрни; топишмоқлар ва мақолларнинг тарбиядаги ўрни; топишмоқлар ва мақолларнинг тарбиядаги ўрни; кўшиқ, алла, лапарлар ва уларнинг тарбиявий аҳамияти; эртақ, дoston, ривоят, матал, масаллар орқали тарбиявий таъсир кўрсатиш йўллари; мақолларнинг энг кенг тарқалган шакли ўғит кабилар ўзбек халқ оғзаки ижоди намуналарининг асосий таркибий қисмидир.

18-мавзу. Тарбиявий тадбирларни режалаштириш, ташкил этиш ва ўтказиш методикаси

Раҳбарликнинг зарур қонун-қондаси режалиликдир. Режалаштиришга қўйиладиган талаблар. Режалаштиришда гуруҳ раҳбарининг педагогик тайёргарлиги, тажриба ва шахсий хусусиятлари. Гуруҳга қисқача тавсифнома. Тарбиявий вазифалар.

Ўқувчиларга тарбия беришнинг асосий турлари ва шакллари. Маънавият ва бурч тарбияси. Ўқувчилар турар жойларида тарбиявий тадбирларни ташкил этиш. Ўқувчиларнинг мустақил тайёргарлиги, уларда мустақиллик, масъулият ва меҳнатсеварликни шакллантириш. Китоб ва мутолаа.

Билим олишда онгли муносабатни тарбиялаш. Соғлиқни сақлаш ва соғлом авлодни тарбиялаш тадбирлари. энг янги янгиликлар ва тарихий саналарни нишонлаш тадбирлари. Ўқувчилар ишлаб чиқариш (меҳнат) уюшмаси ва кўрик мусобақа тарбиявий тадбирини ташкил этиш ва ўтказиш учун унинг тарбиявий аҳамияти, ташкил этиш методикаси, ўтказилиш босқичлари ҳамда иштирокчилар фаолиятини баҳолаш мезонлари.

IV. АМАЛИЙ МАШГУЛОТЛАРЛАР БЎЙИЧА КЎРСАТМА ВА ТАВСИЯЛАР

Амалий машгулотлар бўйича қуйидаги мавзулар тавсия этилади:

1. Тарбиявий ишлар методикаси фанининг моҳияти, мақсади ва вазифалари.
2. Шарқ мутафаккирлари ва и.а.каримов асарларининг илмий-ижодий меросидан тарбиявий мақсадларда фойдаланиш.
3. Ўзини ўзи бошқариш, идора қилиш ва тарбиялаш.
4. Педагогик маҳорат ва педагогик техника.
5. Педагогларнинг ўқувчилар билан ўзаро муомаласи.
6. Ўқувчиларни ўрганиш, кузатиш ва таъсир кўрсатиш методикаси.

7. Гуруҳ жамоасини ташкил этиш ва уни тарбиялаш методикаси.
8. Шахсга жамоа орқали тарбиявий таъсир кўрсатишнинг шакл ва методлари.
9. Оила ва жамоатчилик билан олиб бориладиган тарбиявий ишлар методикаси.
10. Ўқувчиларни билимга бўлган қизиқишини ошириш орқали тарбиялаш.
11. Ўқувчиларда интизомлиликни тарбиялашнинг шакл ва методлари.
12. Гуруҳ раҳбари ишини режалаштириш ва уни ҳисобга олиш.
13. Тарбиявий ишларни олиб боришда ташкилотчи шахси ва касбига қўйиладиган талабларни билиш.
14. Тарбиявий ишларни олиб боришда ташкилотчи ишини ташкил этиш методикаси.
15. Ташкилотчининг ўқувчилар жамоаси билан ҳамкорликда иш олиб бориш методикасини.
16. Тарбиявий ишларни ташкил этишда тарбия методларидан самарали фойдаланиш.
17. Тарбиявий ишларни олиб боришда халқ оғзаки ижоди намуналаридан фойдаланиш.
18. Тарбиявий тадбирларни режалаштириш, ташкил этиш ва ўтказиш методикаси.

Амалий машгулот мавзуларида фаннинг ишчи ўқув дастурини ишлаб чиқишда қўшимча ва ўзгартиришлар киритилиши мумкин.

Амалий машгулотлар мультимедиа қурилмалари билан жиҳозланган аудиторияда бир академгуруҳга бир ўқитувчи томонидан ўтказилиши лозим. Машгулотлар фаол ва интерфаол усуллар ёрдамида ўтилиши, мос равишда педагогик ва ахборот технологиялар қўлланилиши мақсадга мувофиқ.

V. МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ ВА МУСТАҚИЛ ИШЛАР

Мустақил таълим учун тавсия этиладиган мавзулар:

1. Тарбиянинг умумий таърифи. Тарбия жараёни ва унинг моҳияти.
2. Фаробийнинг қомил инсон ҳақидаги фикрлари. Берунийнинг моддий ва маънавий олам яхлитлиги тўғрисидаги қарашлари.
3. Ўзини ўзи бошқаришнинг усуллари. Ўзини ўзи идора қилиш ва тарбиялаш.
4. Педагогик маҳорат фанининг предмети, мақсади ва вазифалари.
5. Педагогнинг ўқувчилар билан муомала олиб боришнинг моҳияти.
6. Гуруҳ раҳбарининг фаолияти қўп қиррали ва сермазмун эканлиги.

7. Гуруҳ раҳбари ишида ўқувчилар жамоасини ташкил этиш, шакллантириш.

8. Ўқитувчи фаолиятида ўқувчилар жамоасини шакллантириш асосий вазифа.

9. Оила ҳақида тушунча ва унинг моҳияти. Оила ва ислом.

10. Ўқувчиларнинг билиш фаоллигини тараққий эттиришда гуруҳ раҳбарининг вазифаси.

11. Ўқувчиларда интизом-лиликни тарбиялашда гуруҳ раҳбарининг мақсади ва вазифалари.

12. Режалаштириш ҳақида тушунча. Гуруҳ раҳбари ишини режалаштиришнинг ўзига хос хусусияти.

13. Тарбиявий ишларга раҳбарлик қилувчи ташкилотчининг вазифалари.

14. Тарбиявий ишлар ташкилотчисининг қобилияти ва ишбилармонлиги.

15. Жамоа ўзини ўзи бошқариш кўмитаси сифатида.

16. Тарбия методларининг мақсади, вазифалари ва турқумланиши.

17. Халқ оғзаки ижоди намуналаридан тарбиявий мақсадларда фойдаланиш йўллари.

18. Режалаштиришда гуруҳ раҳбарининг педагогик тайёргарлиги, тажриба ва шахсий хусусиятлари.

Мустақил ўзлаштириладиган мавзулар бўйича талабалар томонидан рефератлар тайёрлаш ва уни тақдимот қилиш тавсия этилади.

VI. ФАН БЎЙИЧА КУРС ИШINI ТАШКИЛ ЭТИШ БЎЙИЧА УСЛУБИЙ КЎРСАТМАЛАР

Фан бўйича курс ишлари ўқув режада кўзда тутилмаган.

VII. АСОСИЙ ВА ҚЎШИМЧА ЎҚУВ АДАБИЁТЛАР ҲАМДА АХБОРОТ МАНБАЛАРИ

АСОСИЙ АДАБИЁТЛАР

1. Sarsenbayeva R.M. Tarbiyaviy ishlar metodikasi. O'quv qo'llanma. – T.: Iqtisod-moliya, 2019. – 272 b.

2. Sarsenbayeva R.M. "Tarbiyaviy ishlar metodikasi" o'quv fanini o'rganish yo'llari. Uslubiy qo'llanma. – T.: TMI, 2018. – 294 b.

3. Сарсенбаева Р.М. Талабалар мустақил таълимини ташкил этиш методикаси. Ўқув-услубий қўлланма. – Т.: ТМИ, 2014. – 108 б.

4. Рожков М.И., Байбородова Л.В., Теория и методика воспитания 2-е изд., перераб. и доп. Учебник и практикум для академического бакалавриата. – М.: Издательство Юрайт, 2019. – 330 ст.

5. Руденко А.М., Самыгин С.И., Васьяков М.А. Методика воспитательной работы. Учебное пособие. ФГОС. – М.: Феникс, 2015. – 284 ст.

6. Ҳасанбаева О. ва бошқалар. Тарбиявий ишлар методикаси. Ўқув қўлланма. – Т.: Илм инб, 2014. – 166 б.

ҚЎШИМЧА АДАБИЁТЛАР:

7. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2018.

8. Ўзбекистон Республикасининг "Таълим тўғрисида"ги Қонуни. Барқамол авлод – Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. – Т.: "Шарқ" нашриёт-матбаа концерни, 1998.

9. Ўзбекистон Республикасининг "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида"ги Қонуни. Барқамол авлод – Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. – Т.: "Шарқ" нашриёт-матбаа концерни, 1998.

10. Каримов И.А. Юксак маънавият – сизилмас куч. – Т.: Маънавият, – 2008.

11. "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Президенти нинг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли Фармони.

12. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. – Т.: "Ўзбекистон" НМИУ, 2017. – 488 б.

13. Мирзиёев Ш.М. Тинкидий таҳлил, катъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг қундалик қондаси бўлиши керак. – Т.: "Ўзбекистон" НМИУ, 2017. – 104 б.

14. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. – Т.: "Ўзбекистон" НМИУ, 2017. – 56 б.

15. Мирзиёев Ш.М. Қонуни устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. – Т.: "Ўзбекистон" НМИУ, 2017. – 48 б.

16. A handbook for teaching and learning in higher education: enhancing academic practice / [edited by] Heather Fry, Steve Ketteridge, Stephanie Marshall. – 3rd ed. p. cm.

17. Abd al-Rahman al.Naqib (Egypt). Professor and director of the Department of Educational Fundamentals at Mansoura University. Author of numerous articles and books; has participated in several national and international conferences on education. Among his works are: Avicenna's Educational Philosophy; Muslim Theoretical and Practical Medical Training; Studies on Islamic Education; The Degree of Islamic Involvement among Students; and Islamic Education: Vocation and Structure (in Arabic).

18. Sarsenbayeva R.M. Iqtisodiy fanlarni o'qitishda qo'llaniladigan interaktiv metodlar. O'quv-uslubiy qo'llanma. – T.: TMI, 2015. – 152 b.

19. Xolyigitova N., Abdumajidova D. Kasbiy psixologiya. O'quv qo'llanma. – T.: Iqtisod-moliya, 2018. – 286 b

ИНТЕРНЕТ САЙТЛАРИ:

20. www.gov.uz – Ўзбекистон Республикаси ҳукумат портали
21. www.ziyounet.uz – Ziyonet таълим портали
22. www.tdpu.uz – Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика университети ўқув юрти сайти
23. www.pedagog.uz – Педагогика йўналишига оид китоблар сайти
24. www.tfi.uz – Тошкент молия институти ўқув юрти сайти
25. www.tdiu.uz – Тошкент Давлат иқтисодиёт университети ўқув юрти сайти
26. www.lex.uz – Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатларини маълумотлари миллий базаси